

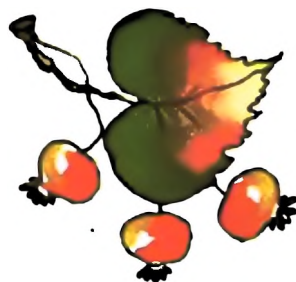
ЮРІЙ
ЯРМИШ

ЇЖАЧОК
І СОЛОВЕЙКО

ЮРІЙ
ЯРМИШ

ЇЖАЧОК
І СОЛОВЕЙКО

КАЗКИ

3-тє видання

Київ
«Музична Україна»
1992

ББК 84Ук7
Я75

Художник П.І.Яресько

Я 4801000000-033 інформ. лист
208 – 92

ISBN 5-88510-157-4

© Ю.Ф.Ярмиш, 1990
© Художнє оформлення. П.І.Яресько, 1990
© Ю.Ф.Ярмиш, 1992
© Художнє оформлення. П.І.Яресько, 1992

МУЗИЧНА ІСТОРІЯ

Під самою стелею, у кришталевому намісті люстр, тремтячи, завмирили останні звуки музики.

— Це було чудово! — казали люди, залишаючи зал. В очах у декого блищали сльози. Так-так! Сльози. Адже прекрасне викликає не тільки веселі усмішки.

Невдовзі усі розійшлися. Пішли й музиканти.

Погасли люстри в залі. Стало темно і в коридорі. Тільки цікавий місяць зазірав у вікно.

Запала тиша. І раптом клацнула кришка футляра і висунулася довга мордочка франтуватого Кларнета.

— Ось ми й самі! Тра-ля-ля! — проспівав він і всівся на край футляра так, що його блискучі клапани засяяли у місячному промінні, немов самоцвіти.

І відразу ж заклацали кришки інших футлярів — великих, середніх і зовсім маленьких.

— Ох, і довелось сьогодні попрацювати, — сказав, відсапуючись, Барабан. — Я з шкіри пнувсь, зате мене краще від усіх було чути. Ви звернули увагу, як мені аплодували?

— Зовсім ні, — пискнула Флейта, — більше за всіх аплодували мені!

— Ну, знаєте, — обурено пробасив Тромбон, — це несправедливо-о-о! Адже найголоснішу партію виконував я!

— Ха-ха-ха! Ви тільки послухайте, що вони кажуть, — застрибав на футлярі Кларнет. — Ви тільки послухайте!

— Облиште сваритись, це нерозумно, — кокетливо вигнувши довгу шию, проспівала Перша Скрипка, — всі прийшли заради мене.

В суперечку втрутилися Тарілки, Валторни.

Лише старий Контрабас тихенько зітхнув. Він прожив на світі не один десяток років і знав, чим закінчуються такі суперечки.

Фагот спробував помирити інструменти:

— І чого ви галасуєте? Хіба справа в тому, хто головніший?

Але на його добродушне бурчання ніхто навіть уваги не звернув.

Інструменти лементували, поки не захрипли. І кожний з них потихеньку вирішив, що вже в завтрашньому концерті він покаже себе, доведе всім, хто в оркестрі головний.

Узечері гарно вбрані, усміхнені люди прийшли в осяяний вогнями зал.

Пролунав третій дзвоник. На сцену вийшов артист і назвав твір великого композитора.

Люди завмерли, чекаючи...

Диригент дав знак Скрипкам. Вони повинні були почати мелодію, яка вже сто років хвилює людські серця.

Але що це?

Замість чарівних звуків Скрипок раптом зовсім недоречно заляскали Тарілки, відразу збивши з ритму оркестр.

Диригент обурено постукав паличкою об попітр. Та це не допомогло.

І що скоїлось!

Скрипки верещали, мов поросята. Барабан так гатив себе в бік, що аж шкура луснула. Побачивши це, Кларнет зайшовся голосним сміхом. І тут на всю силу свого мідного горла заревіла товста велика Туба!

Музиканти з острахом дивилися на свої інструменти, що більше не слухали їх! Кожний інструмент грав своє, намагаючись заглушити інших. Вони не помічали, що люди, пройняті жахом, затикали вуха й вибігали із залу. Останніми втекли перелякані музиканти.

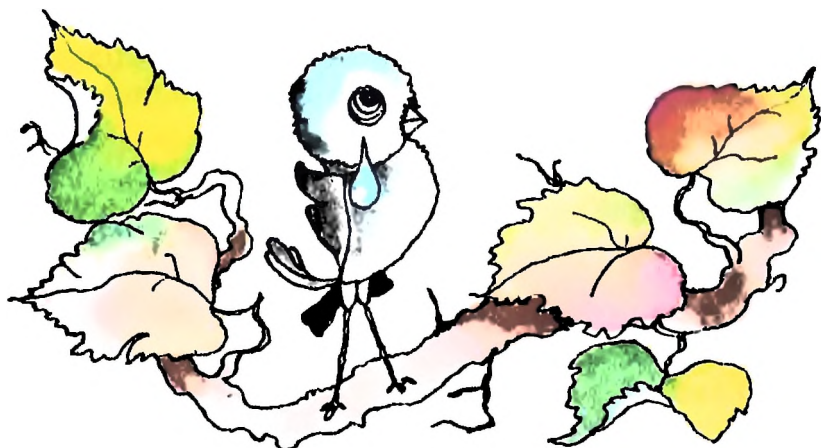
Коли зал спорожнів, інструменти отямилась. В тиші лунко прозвучав лагідно-буркотливий голос Фагота:

— Ну, бачите. І зовсім не важливо — хто головніший...

Та йому ніхто не відповів: інструменти від сорому сховалися в футляри.

ЯК СОЛОВЕЙКО ВСКОЧИВ У БІДУ

У Соловейка з Солов'їхою народилося надзвичайно здібне пташеня! Така звістка рознеслася по всьому лісі.

— Те пташеня співає не тільки по-солов'їному, а й по-дроздиному, і як Вівчарик може, а захоче, то й як Зяблик утне!

Всі сусіди, близькі й далекі, зліталися, щоб послухати той спів.

Дрізд схвально кивав:

— Йому треба було народитися Дроздом!

— Ой, як чудово! — захоплювалася Очеретянка. — Це Солов'ятко співає, ну чисто як наші уславлені співаки.

— Та що ви! — не погоджувалась Мухоловка-пістрявка. Що ви! Воно здібніше за них. Вівчарик — так той тільки Вівчарик, Іволга — тільки як Іволга виспіває, а це Солов'ятко може одразу заступити їх усіх.

Тільки й мови було в лісі, що про новий нечуваний талант.

— Кому з майстрів ви довірите навчати вашого сина? — питали птахи у Солов'я і Солов'їхи.

— Важко сказати, важко сказати! — гордовито відповідали батьки. — Та тільки не нашому Солов'ю Дзвінкоголосому! Він співає лише на один лад...

І ось Дрозденята почали вчитися у найкращого дроздиного співака, юні Вівчарики у чудових співаків Вівчариків, звичайні Солов'ята — у Солов'я Дзвінкоголосого.

А наше пташеня на світанку вирушало в сусідні ліси показувати своє мистецтво.

Правда, іноді воно брало уроки у знаменитих пташиних співаків. Трошки повчилося в Іволги. Трошки в Зяблика. Одного разу посиділо на уроці у Вівчарика.

Слава про Солов'ятко, яке майстерно наслідувало інших птахів, рознеслася по всіх лісах. Звідусюди його запрошували, скрізь його захоплено приймали. Через ці запросини Солов'ятко часто не бувало вдома.

Так непомітно промайнуло літо. Багато птахів збиралося летіти у вирій. І Солов'ятко надумало дати останній — прощальний концерт. Слухати його зібралася сила-силенна лісового народу.

Солов'ятко під їхнє дружнє щебетання злетіло на гілку. Йому хотілося відразу ж підкорити своїх слухачів, і воно залилося швидкою щебетливою треллю Славки-чорноголовки. Потім несподівано запищало, як жовтогруда Вівсянка, засвистало дзвінко й сумно, мов Вівчарик.

Проте Солов'ятко марно чекало захоплених вигуків своїх шанувальників. Раптом пронизливо засвистів Зяблик:

— Коли мале пташеня наслідує інших співаків, це може тішити. Але дорослий Соловей повинен співати по-своєму!

Солов'ятко глянуло на себе й обімліло. У перельотах з лісу в ліс воно й не помітило, як виросло!

А вівчарики підхопили:

— Наш Вівчарик співає краще за нього.

Звідусюди линув незадоволений свист, ляцання, тенькання.

Якщо не вивчиш рідний спів,
Мелодії своїх батьків —
Тюрлю-ф'юї-тьох-тьох!
Пісням твоїм настане край,
Тебе забуде рідний гай —
Тюрлю-ф'юї-тьох-тьох!

Дятел сердито постукав носом по стовбуру дерева і, коли стало трохи тихіше, сказав:

— Ти покажи нам своє — солов'їне мистецтво!

Співак від сорому зірвався з гілки і, не озираючись, майнув у рідний ліс. Ніколи не чув він про таку ганьбу!

Але й серед своїх йому не полегшало. Виявилося, що однолітки його теж виростили, і кожний по-своєму співає тепер краще, ніж хвалене Солов'ятко.

Тоді співець полетів до відомого літнього Солов'я Дзвінкоголосого, щоб той зарадив йому у біді.

Славетний митець прослухав Солов'ятко і зажурено похитав головою:

— Надто пізно. Співаючи з чужого голосу, ти назавжди втратив свій власний!

ЗОЛОТА КЛІТКА БУМБОМА

Ця казкова історія сталася у найкрасивішому місті над сивим Дніпром.

А почнемо ми її на його найдзвінкішій вулиці, де всі кудись дуже поспішають і де у найвельюднішому місці часто чергує міліціонер. Почнемо тому, що була одна людина, яка наважувалась переходити вулицю навіть тоді, коли угорі палало, застерігаючи всіх, червоне око ліхтаря. Коли вона з'являлася посеред найдзвінкішої вулиці, міліціонер миттю зупиняв усі машини.

А люди дивувалися й казали:

— То, мабуть, знаменитий спортсмен. Он гляньте, як він руками розмахує!

— Ні, ви помиляєтесь, то йде вчений,— тепер він глибоко замислився!

— Даруйте, але ви теж помиляєтесь, то поет або ж співак. Дивіться, на плечі у нього пташка сидить!

Так хто ж та людина, яку міліціонер так поважав?

Це був столяр Сидір. Сидір Іванович.

А тепер, коли ви знаєте його ім'я, скажу вам, що так його ніхто не називав.

Його любили діти, бо столяр майстрував каруселі. А коли він працював, то наспівував:

— Ті-ра-ре! Ра-ра-ту!

— Що ви ото робите? — запитували цікаві діти.

А він відповідав:

— Ля-сі-до-мі? До-фа-сі!

Це означало: «Любі мої, хіба ви не знаєте, все, що я роблю, — це для вас? Зараз я майструю горбоконику для каруселі».

І кожного вечора, закінчуючи роботу, майстер наспівував:

— Ті-ра-ре! Сі-до-ре!

І дітлахи переробили ім'я його на музичний лад і звали — Сідоре. Веселий Сідоре!

Отже, щоб не пропустити найцікавішого, ми швидко підемо за ним слідом, бо веселий Сідоре, мабуть, вже у великому парку.

Чуєте, як дзвінко защебетали пташки? Це вони вітають Сідоре.

А він нахиляється до вченого шпака, що завжди сидить в нього на плечі і навіть вміє, як і деякі інші пташки, говорити людською мовою, і щось йому каже.

Шпак пурхає до тополі, звідки линуть ті співи, і швидко повертається до Сідоре.

— Усе гар-разд! Здор-ров'я у всіх доб-ре! Зар-раз заспівають!

Таких чарівних мелодій ще ніхто у світі не чув!

Дзвінки трелі летіли далеко над парком. І малята у білих панамках, поважні пенсіонери, веселі школярі приходили до тополі — наче казку слухали, як співають пташки:

Ой гай рідний, ой гай рідний,
  ой гай зелененький,
Ой до друзів завітав майстер молоденький.

чижі, щиглики, шпаки стрибали у блаженських дерев'яних клітках.

Хлоп'ята так і нишпорили то тут, то там, щоб, бува, не пропустити чогось надзвичайного.

Сиві дідусі, що знали все про кожну пташку, — і чим та як годувати її, і коли спати вкладати, годинами слухали малих чарівниць.

Але навіть сиві дідусі ставали осторонь, коли на ринку з'являлися Сідоре і черевань Бумбом. Обидва вони надзвичайно кохалися у веселих пташиних співах і не мали собі в цьому рівних.

Але між собою вони не товаришували. Навпаки! Навіть сварилися.

Бумбом завжди намагався перехопити у Сідоре пташок. І все це для того, щоб посадити їх у свою клітку. Черевань вважав: пташкам краще житиметься, а отож і краще співатиметься у коштовній клітці, ніж на волі. І він купував їм найсмачніших комахок і зерно. Але пташки чомусь сумували в череваневій клітці... Вони навіть голосу подавати не хотіли, і Бумбом відносив їх на ринок. І ще кращих садив у свою клітку...

А Сідоре купував пташок для того, щоб випускати їх на волю.

— Не може пташка співати у клітці, хай і в золотій! — казав Сідоре і радів, дивлячись, як пташка злітає у голубе небо.

...Але одного дня, коли пташки вже скінчили свої співи у парку і малята й дідусі з бабусями пішли додому, Сідоре сів на лавочку і замислився. І був він не веселий, а, навпаки, сумний.

Вже добра господарка-осінь прикрашала землю у барви, які полюбляла найбільше, — жовті,

червоні, мідяні. Та Сідоре не зважав на навколишню красу і тільки час од часу тяжко зітхав.

— Чого це ти, Сідор-ре? — запитав вчений шпак.

І тоді Сідоре, що був зовсім невеселий, розповів таке:

— Любі мої пташки! Вже цілий тиждень я не маю спокою. Черевань Бумбом купив і посадовив у свою клітку найкрасивішу коноплянку, яку я будь-коли бачив. Ця пташка раніше співала, наче чарівна флейточка, а тепер я вже кілька разів проходив повз вікна Бумбома й чув лише якийсь жалюгідний писк. Ось чому я такий засмучений, мої любі!

Сідоре встав з лавочки і, сумно зітхаючи, попростував сам не знаючи куди...

Вчений шпак залишився з пташками. Усі вони якусь мить мовчали, а далі защебетали разом:

— Треба визволити з клітки коноплянку!

— Летимо до Бумбома!

І пташки миттю знялися в повітря.

Ось уже яблуневий садок.

А от і приземкуватий, мов сам хазяїн, будинок Бумбома.

— Дивіться, квартира прочинена!

— А на підвіконні золота клітка!

Ще мить — і пташки прослизнули у квартиру й опинилися в кімнаті Бумбома.

— Сестрице, вітаємо тебе!

— Як відчинити тобі клітку?

Пташки дзьобами почали торсати дверцята, намагаючись збити гачка.

Але красива коноплянка, що сиділа у клітці, чомусь зовсім не раділа цьому. Вона невдоволено

стовбурчила пір'я і раптом занепокоєно защебетала:

— Облиште! Що ви робите? Мені добре у клітці!

— Як то добре... в неволі?

— Так, так!— кинула коноплянка. — Спочатку мені не подобалось. Але Бумбом не шкодує для мене смачних комахок і насіння. Тут тепло, затишно. Я дуже вдячна Бумбому і співаю те, що йому до вподоби!

Пташки мовчки зиркали одна на одну. Оце дива!

Вчений шпак сказав:

— Заспівай нам, коноплянко, те, що ти співаєш Бумбому.

— Справді, справді! А заспівай-но!— підхопили усі.

Коноплянка злетіла на золоту жердинку:

— Гаразд, слухайте!

І тоненьким голосочком почала виводити про нещасні квіточки, що ростуть на волі, бо їх завжди може прибити вітер, про сонечко, яке хоч і яскраво світить, та взимку пічка тепліше. І як гарно ні про що не турбуватись і співати, не знаючи, навіщо співаєш...

І, скрививши дзьобика, вона на закінчення вивела:

Ой, як погано тим пташкам,
Що в лісі десь живуть.
Мороз і вітер взимку там,
Вмирай — хоч верть, хоч круть.

А я у клітці маю все:
Комашок і зерно.
То ж хай мій спів — ні те, ні се,
Мені ж бо — все одно!

Коноплянка переможно замовкла. Мовчали і пташки.

— Так... — нарешті сказав Соловейко. — А ми гадали, ти пристанеш до нашого гурту. Ти чула, мабуть, про доброго і веселого Сідоре? Він навчив нас пісень, яких ти не знаєш. Вони такі дзвінкі, такі справжні. Що ж, залишайся в своїй золотій клітці. Ти зовсім розучилася співати.

— Як то так? — стрепенулася пташка.

— А так. На волі співають інших пісень! — гукнули птахи й спурхнули з підвіконня.

Ось перед ними прочинена квартира, а за нею все, що встигла забути коноплянка: високе небо, сонце, вільні співи.

Але раптом — клац! — квартиру знадвору зачинила чиясь товста рука. Це був черевань Бумбом!

Пташки полохливо зацвірінчали, безладно заметушилися по кімнаті. А вдоволений Бумбом міцно причинив за собою двері й мовчки став гаятися за ними з великим саком у руках.

Він ловив пташок, кидав по одній у свою клітку і, відсапуючись, промовляв:

— Ідіть до мене, любенькі, ідіть, маленькі. Я знаю вас давно, мої милі. Тепер ви співатимете для мене одного! Бо я не Сідоре, я подарую вам не дерева у парку, а кожній пташці по золотій клітці і годуватиму, як принцес. Ось так, мої гарні... Відпочивайте у цій затишній клітці. Відпочивайте.

Бумбом накинув на клітку шматок чорної тканини. Пташки у темряві замовкли і принишкли.

І коноплянка теж принишкла.

Задоволений Бумбом сів пити чай. Його велике кругле й червоне обличчя сяяло радістю...

А що ж у цей тривожний час робив Сідоре?

Нічого не підозрюючи, йшов він до Бумбома і думав про коноплянку та про майбутню нелегку розмову з череванем. Адже той був страшенно впертий.

Сідоре постукав у двері. Почувши гучне «бумбі», що означало «Заходьтє!», переступив поріг господи.

— Добридень, Бумбومه!— сказав якомога веселіше Сідоре

— Добридень, Сідоре!— відповів Бумбом іще веселіше, приховуючи свою розгубленість і гадаючи: «Як це Сідоре так швидко дізнався про моїх полонянок?»

— Яка в тебе красива коноплянка, Бумбومه!— сказав Сідоре.

— А так, вона мені до серця!— погодився Бумбом і полегшено зітхнув: виходить, Сідоре про своїх пташок ще нічого не знає!

Сідоре наважився:

— Віддай мені, будь ласка, коноплянку!— схвильовано сказав він.

— Навіщо? Щоб випустити на волю?

— Так! А яких дзвінких пісень я навчу її!

— Вона й так гарно співає! — задоволено сказав Бумбом. — Краще давай-но чаю поп'ємо!

Але раптом почувся кволий пташиний голос, що лунав з клітки, вкритої чорною тканиною:

— Сідоре, Сідор-ре, вр-рятуй нас!

— Як тут опинився мій вчений шпак?! — вигукнув вражений Сідоре й скинув з клітки чорне покривало.

Ой, що він побачив там! В клітці сиділи всі його пташки!

— Бумбоме! Що це значить? Чому мої пташки тут? — запитав украй здивований Сідоре і кинувся до дверцят, щоб відчинити їх.

— Рятуйте! — заволав Бумбом. — Це мої птахи! Вони самі до мене прилетіли. Вони мріють про золоту клітку!

— А це ми зараз перевіримо. Шановний Бумбоме, відчини дверцята. Якщо пташки не вилетять, — значить, вони справді хочуть жити у тебе...

Бумбом товстими тремтячими пучками трішки відхилив дверцята і... пурх! пурх! пурх! — пташки вилетіли спочатку з клітки, а потім і взагалі з кімнати. Лише коноплянка дивилась услід пташкам із клітки і чомусь сумно кліпала очима.

Це побачив Сідоре.

— Віддай, Бумбоме, мені коноплянку! Дивись, вона теж хоче на волю!

— А дзуськи! — вигукнув розлючений Бумбом. — Ця коноплянка вірна мені більше, ніж усі птахи. Вона не вилітає з клітки навіть тоді, коли я відчиняю дверцята навстіж. Дивіться!

Пташка якусь мить сиділа непорушно, а потім несміливо підійшла до виходу і раптом... теж випурхнула з золотої клітки!

— Куди ж ти, моя люба! — кинувся за коноплянкою вражений Бумбом.

А та вже майнула з кімнати.

— Я ж нічого для тебе не шкодував: ні кома-

шок, ні зерняток! — голосив черевань. Він виско-
чив на поріг, роздивляючись, куди полетіла його
кохана пташка, перечепився і розтягнувся долі.

А коноплянка була далеко. Вище, вище
підіймалася вона у небо. І, мабуть, звідти вже
видно було рідну землю далеко-далеко. Бо ще-
бетлива її пісенька невтомно дзвеніла й дзвеніла
у височині.

Ой гай рідний, ой гай рідний,
ой гай зелененький.

Ой найкращий друг пташок —
майстер молоденький.

Не шуміть дуби і клени, високі тополі, —
Хай дзвенять пташині співи у синім роздоллі.

Бо співається найкраще, і знаю — не сон це!
Коли воля, коли радість, коли всюди сонце!

Гірко вражений Бумбом, крекчучи, поплентався до своєї господи. А веселий Сідоре в цей час уже йшов найдзвінкішою вулицею. І знайомий міліціонер миттю зупинив автомашини, бо Сідоре щось раптом згадав посеред самісінької вулиці:

— Гей, в мене ж готові нові каруселі для малят. Треба навчити їх кататися. Та й пташки сьогодні, мабуть, гарно співатимуть. У них же стільки радощів, особливо в коноплянки!

І він попрямував до своїх вірних друзів.

МУЗИКАНТИ СОНЦЯ І МІСЯЦЯ

...Давно це було. У селі над берегом тихої річечки жила бідна вдова з сином. Цілими днями прала вона білизну багатіям. А хлопчик лишався сам-самісінький. Він біг до річки, або в поле, чи в ліс. Дослухався, як хлюпочуть хвилі, про що шепоче зелене листячко. В нього був дуже тонкий слух. Хлопчик чув, як росте трава, як розцвітають на зорі квіти. Він розумів пісеньки вітерця, щебетання пташок.

Одного разу через село проїздив відомий музикант. Почувши сумну пісеньку, яку хлопчик виводив на сопілці, він зупинився, знайшов матір хлопчика і сказав, що її синові обов'язково треба вчитися музиці.

Але вдова була бідна. Грошей, які вона заробляла, вистачало лише на те, щоб не пухнути з голоду та вряди-годи купити блаженський одяг.

Якось хлопчик сидів на березі річки, слухаючи голоси, що лунали навколо.

Птахи співали про тепле ясне літо. Річка гомоніла про невпинний рух... А вітерці, що усюди літали і все бачили, розповідали хлопчикові про свої пригоди.

І раптом хлопчик почув пісеньку, яку вітерець приніс на легких крилах:

В краю казкової землі
Є чудо із чудес.
В краю казкової землі —
Безхмарна синь небес.
Нема там сутінок нічних —
Їх сонце проганя.
Там Чарівниця струн ясних —
Незгасних променів живих,
Пісенних променів дзвінких
Живе у сяйві дня.

Серце хлопчика од хвилювання так калатало, що він ледь розбирав слова про край дивної Чарівниці:

А таємницю струн і дня
Вона відкриє тим,
Хто вірний мріям і пісням
Всім серцем молодим.

Вітерець вже давно полинув далі, а у вухах хлопчика ще дзвеніло:

... Хто вірний мріям і пісням
Всім серцем молодим.

— Я розшукаю Чарівницю сонячного проміння! — палко вигукнув хлопчик. — Вона навчить мене своїй музиці!

І ось на світанку, коли тільки-но прокинулась золотокоса зоря, він поцілував сонну матір і тихенько зачинив за собою двері рідної хати. Може, назавжди...

Довго блукав хлопчик по білому світу. Та в кого не питав, ніхто не чув про казкову країну, де співають сонячні промені.

Одного разу шлях завів його високо в гори. Стомившись, хлопчик сів відпочити серед зеленого луку. І раптом почув знайому пісеньку! То співала біла королиця про свою Чарівницю:

А таємницю струн і дня
Вона відкриє тим,
Хто вірний мріям і пісням
Всім серцем молодим.

Хлопчик схопився на рівні ноги.

— Скажіть, будь ласка, як мені знайти Чарівницю сонячного проміння?

Та королиця прошепотіла:

— Не знаю, не знаю!

Хлопчик піднявся ще вище в гори. Навколо цвіли блакитні дзвоники. Вони співали ту ж саму пісеньку...

Хлопчик спитав у ніжних пуп'янків:

— Де дім сонячної Чарівниці?

І дзвоники задзеленчали:

— Дінь-дінь-дінь! Не знаємо, де дім!

Хлопчик видерся на найвищу гору. Вершина її була плоска й широка. Сила-силенна квітів росла навкруги. І всі вони співали про Чарівницю сонячного проміння.

— Де ж Чарівниця? — запитав хлопчик у маків.

І квіти нараз тихенько заспівали:

— Вітаємо тебе, сонячна Чарівнице!

Хлопчик звів очі... Неподалік стояла гарна дівчина.

Він одразу ж впізнав її! Авжеж, це була Чарівниця сонячного проміння!

Чарівниця наблизилась до хлопчика і усміхнулася йому.

— Ти шукає мене? — голос її звучав, мов срібний дзвіночок.

— Так, відповів хлопчик. — Я почув пісеньку, яку приніс вітерець. Відтоді я мрію навчитися грати на сонячних променях...

Чарівниця глянула на нього задумливо й допитливо.

— Але це ж дуже важко. Чи витримаєш ти? Подивись навколо, що ти бачиш?

— Сонце, квіти і вас!

— А тепер? — Чарівниця торкнулася легкою рукою очей хлопчика, і він здивовано помітив, що від сонця до королиці, маку, волошок — до всіх квітів тягнуться тоненькі промінці!

Чарівниця торкнулася пальцем одного з промінців, і той задзвенів напрочуд чисто й гарно.

— Я навчу тебе грати на сонячних променях, — сказала вона. — І гра твоя принесе радість людям. Та чи є в тебе мужність, мій хлопчику? Грати на сонячних променях не просто. Спробуй-но!

Хлопчик торкнувся променя, що тягнувся до макового пуп'янка.

— Ой, — відсмикнув він руку. — Промінь пече!

— Але інакше ти не станеш музикантом, — посуворішала Чарівниця.

Хлопчикові доводилося нелегко.

Промені були такі гострі, гарячі, що пальці в нього вкрилися опіками й подряпинами.

Квіти жаліли малого музику. Коли він стомлювався і йому боліли пальці, подорожник шепотів:

— Зірви мого листка!

І біль вгамовувався. А коли не допомагав і по-

дорожник, Чарівниця розповідала хлопчикові смішні казки, і він забував про свої натруджені пучки.

Вчитися було надзвичайно цікаво.

Але перш ніж ласкава й вимоглива вчителька сказала своєму учневі: «Тепер ти знаєш стільки, скільки я, ти справжній музикант», — минуло довгих десять років.

І на останній урок до Чарівниці прийшов вже не хлопчик, а високий стрункий юнак.

— Ти володієш незвичайним мистецтвом, — сказала йому Чарівниця. — Ніхто з людей, крім тебе, не вміє грати на сонячних променях. І ти, звичайно, помітив, що я зовсім не вчила тебе сумних мелодій. Їх неможливо зіграти на струнах сонця... Тому, юначе, іди до бідних. І хай, слухаючи тебе, вони забувають про своє горе, хай серця їх сповнюються веселощів і хай вони дивляться вперед, назустріч сонцю і радості!.. А тепер — прощай! — мовила вона засмучено.

— Більше ти мене ніколи не побачиш!

І Чарівниця зникла...

А юнак спустився з гір у свою країну. Пожив трохи біля матері, а далі помандрував від села до села, з міста у місто. Він грав бідарям, і здавалося — все розквітало навколо. Зникав сум, люди починали розуміти, що життя може бути щасливим, радісним. І вони стали замислюватися: що потрібно для цього зробити? А пісні були сповнені сонця, завзяття, мужності...

Коли дізнався про незвичайного музиканта король цієї країни, він наказав схопити і привести юнака до свого палацу.

— Чи знаєш ти, — сказав бундючний король, —

що народ повинен працювати на мене від світання до ночі, а не радіти й співати? Люди, слухаючи твою музику, відмовляються коритися моїм служникам! Я, могутній король, бажаю, щоб ти назавжди залишився в палаці і грав тільки для мене.

Отак юнак потрапив до королівських покоїв. Король змушував його розважати своїх друзів — правителів інших країн.

Але незабаром королівські міністри помітили, що служники у палаці, яким довелося хоч раз почути чарівну музику, ставали неслухняними й сміливими. Той, хто раніше тремтів перед батогом, перестав боятися смерті.

Король намагався залякати сміливців, караючи їх на горло, але вони йшли на шибеницю, гордо піднявши голови.

Короля брав відчай: як приборкати непокірних?

І він наказав своїм міністрам будь-що знайти вихід. Три дні і три ночі думали міністри і на четвертий день сказали королю:

— Треба послати цього зухвальця в тридцятье царство, щоб він навчився там грати на місячних променях. Це промені смутку і забуття. І тільки всіни зможуть приспати свідомість нашого народу. Тільки вони зроблять його слухняним і безвольним. Хай піддані будуть завжди засмучені. Тим сильнішою буде радість вашої королівської милості!

За наказом короля варта виштовхнула сонячного музиканта з палацу. А сам король гукнув йому навздогін:

— Пам'ятай, хлопче, якщо не навчишся грати

на місячних променях так само, як на сонячних, твоя мати помре за ґратами. Я ще вчора звелів кинути її у в'язницю. Отак!..

...Довгий шлях у чужу тридесяту державу. Та й де вона? Навіть королівські міністри не знали цього. Без стежок і доріг, світ за очі вже багато днів йшов юнак. Серце йому краяла думка, що коли він не навчиться місячної музики, мати загине у королівській в'язниці.

Невідомо, скільки б довелося мандрувати по світах юнакові, коли б одного разу не натрапив він на старе, покинуте людьми місто. Півдня блукав юнак вулицями, сподіваючись зустріти хоч одного мешканця. Але все було марно. В юнака ноги підкошувалися від утоми, і він спіткнувся, боляче вдарившись коліном об якесь мідне кільце.

Він розрив руками землю і побачив, що кільце прикріплене до великої чавунної ляди.

Ляда була дуже важка. Він насилу відсунув її. Вниз вели стерті кам'яні східці.

Затамувавши подих, юнак ступив на перший східець. Він спускався нижче й нижче, лічив кожен крок. Звідкілясь сочилася вода. Сполохани кажани били його слизькими крилами по обличчю. Нарешті, коли він налічив триста тридцять третій східець, морок трохи розвіявся, і юнак побачив підземне місто.

Кріпосні стіни, високі череп'яні дахи будинків осявав блідий місяць. Кілька перехожих тулилися до будинків. Здавалось, вони прагнули якомога швидше сховатися за високими парканами.

— Куди це я потрапив? — голосно спитав юнак у сивого дідуса, що саме переходив вулицю.

— Тихше! — прошепотів дідусь. — Я бачу, ти

з іншої землі, о юначе! Швидше йди за мною, я сховаю тебе!

Дім дідуся був поблизу. Господар замкнув важкі дубові двері, завісив вікна в кімнаті і тільки після цього запалив свічку.

Юнак окинув поглядом кімнату. Це було житло бідаря. Єдиними цінними речами були флейта і старовинна скрипка.

— Ви музикант! — зрадив юнак. — Скажіть мені, що усе це означає? І місяць під землею і ваш страх?

І дідусь почав свою розповідь:

— О, юначе! Ти потрапив у підземне місто злого Луніона. Тут вдень ховається місяць. А коли на землю спадають сутінки і місяць впливає нагору, в нашому місті п'ятьма, хоч око виколи. Навіть собаки виють з жаху. Тоді прокидається правитель міста Луніон. Очі в нього совині. Він бачить у темряві так, як при світлі. Луніон наказує своїм служникам хапати, допитувати і страчувати безневинних людей. А сміливців, що випадково потрапляють до нас, назавжди кидає до в'язниці. Навіщо ти прийшов сюди, чужоземець? Горе тобі, якщо про це дізнається Луніон!

— Я шукаю музиканта, що грає на місячних променях. Якщо я не оволодію цим мистецтвом, король, що править нашою країною, згноїть у в'язниці мою матір. Чи не знаєте ви такого музиканта?

— Знаю, — відповів старий. — Тобі не доведеться довго шукати його. Тільки двоє у світі володіють цим проклятим мистецтвом — Луніон і я... Слухай мене уважно. Колись наше місто було вільне і люди в ньому були щасливі. Сонечко ся-

яло над нами, чистим і безхмарним було небо. Але невідомо звідки з'явився чарівник Луніон. «Зробіть мене своїм правителем, — сказав він, і ваше місто стане наймогутнішим у світі». Та люди не бажали ніякого правителя. «Ніхто не зуміє вирішувати справи краще, ніж наша Рада Мудреців!» — відповіли вони Луніону. Тоді Луніон — а він був злий і підступний, хоч вдавав з себе доброго, — пустився на хитрощі. Він запропонував навчити гри на місячних променях найздібнішого хлопчика в місті. Отим хлопчиком був я... Луніон змусив мене заприсягтися, що по закінченні навчання я три ночі гратиму на вулицях міста. Я погодився. Адже тоді я не знав, яку силу має та музика. Навіть один раз почувши місячні мелодії, люди ставали засмученими і слабкими, їх свідомість засинала. Так Луніон заволодів нашим містом і зробив усіх рабами. Небагато серед нас лишилося сміливих і гордих, волю яких не змогло приспати місячне проміння. Служники Луніона полюють на них і кидають за ґрати. Тепер сміливців лишилася жменька...

І на вицвілих дідусевих очах затремтіла сльоза.

— Але чому ви всі опинилися під землею?

— З своїх чарівних книг Луніон дізнався, що колись йому погрожуватиме загибеллю юнак, що грає на сонячних променях. Тоді він наказав збудувати місто глибоко під землею, де вдень ховається Місяць. І люди скорилися йому. Адже свідомість їх вже давно спить.

— Нарешті я все зрозумів! — сказав юнак. — Ось чому король послав мене вчитися грати на місячному промінні! Він хоче, щоб і в моїй країні люди довіку були рабами!.. Але ж, дідусю, чому

Луніон не грав сам на вулицях міста? Адже він був вашим вчителем!

— Луніон боїться людських очей. Ніхто ніколи не бачив його в обличчя. Він ходить лише на ходулях... І люди думають, що він могутній велет.

— А як же ви, дідусю, лишилися на волі?

— Я ж зробив йому величезну послугу, — схилив на груди сиву голову музикант. — Та й не боїться він мене: от коли б я вмів грати на сонячних променях!

— А якщо це змію я? — запитав схвильований юнак.

— О, тоді ти врятуєш нас! Сонячні пісні повернуть громадянам нашого міста волю і сміливість, розвіють злі чари... Але, — старий знов засмутився, — де знайти сонячне проміння? Сонце ж ніколи не зазирає сюди, під землю!

Дідусь вирішив скликати своїх друзів — тих, хто ще не потрапив за тюремні ґрати, — людей хоробрих, дужих і небалакучих.

Довго обмірковували вони план повалення Луніона. Треба було, щоб у підземне місто пробилосся хоча б кілька сонячних промінців.

Та як це зробити?

— В мене зберігся порох від тих далеких часів, коли я влаштовував у нашому місті святкові фейерверки, — згадав один з друзів...

Безліч разів усе висіло на волосинці, безліч разів сміливці ризикували життям. Та ось настала хвилина, коли все було готове.

На підземне місто з високості байдуже дивився сонний Місяць. Жителі боязко тулилися до парканів, прагнучи швидше сховатися в будинки.

Чувся лише брязкіт зброї та гупання чобіт воїнів Луніона.

І раптом місто струсонув вибух! Воїни з жахом побачили, що саме небо-стеля падає на палац Луніона і поглинає його.

Крізь отвір з далекого земного неба вдарило сяюче проміння Сонця!

І задзвеніли сонячні струни!

Юнак ніколи не грав ще так натхненно. Громадяни міста почали збиратися навколо нього. Спочатку безладно, а потім все дружніше вони підхоплювали пісню.

І ось вона зазвучала, наче гуркіт весняного грому. Пісня наснажувала людські серця вогнем мужності й завзяття. Охоплені жахом, воїни Луніона покидали зброю і забилися в найтемніші кутки.

Жителі міста почали витягувати їх звідти, як рибу з-під корчів. Витягли з собачої буди і якогось чоловіка, закутаного в чорний плащ. І коли зірвали з нього плащ, побачили потворного карлика з гачкуватим носом і злими, великими, немов у сови, очима.

— Хто ти?

Карлик мовчав.

— Та це ж Луніон! — почувся голос старого музиканта.

Люди відсахнулися. Адже перед ними був сам Луніон!.. Та всі швидко опам'яталися. Як, оцей жалюгідний карлик і є їх правитель?! Ось чому він завжди ховався у палаці. А вони боялися його стільки років! Думали, що Луніон — страшний велет. Дозволили залякати себе, безкарно розправитися з кращими громадянами міста...

І люди прогнали геть Луніона та його посіпак, визволили тих, кого Луніон тримав у в'язниці. Потім забрали все цінне з підземного міста і назавжди залишили його. Вони піднялися на триста тридцять три східці вгору — до чистого неба і ясного сонця.

Настав час юнакові повертатися до рідної землі. На великому зеленому лузі вільні громадяни влаштували свято. І вони заспівали пісню, що сама народилася в їхніх вдячних серцях:

Підступний карлик Луніон
Під землю нас завів —
Життя було, мов чорний сон,
Багато чорних днів.

Та мужній сонячний юнак
Тирана поборов.
І сонце сяє нам відтак,
І з нами щастя знов.

І дзвеніли струни сонця — то юнак на прощання показував своє мистецтво.

Люди слухали сонячну музику, і в їх уяві повставало нове місто Щастя і Радості, яке вони збудують власними руками.

Ми не розповідатимемо про те, як музикант повернувся додому, визволив із в'язниці свою матір і як люди прогнали підступного короля. Це вже інша казка.

А пісні сонячного музиканта живуть донині.

Вони лунають скрізь, де народ повстає проти своїх гнобителів.

ПІСНЯ ГАРЯЧОГО СЕРЦЯ

В одному королівстві росла принцеса. Вона була дуже вродлива і коли стала юнкою, король звелів оповісникам оголосити в усьому королівстві, що принцеса шукає жениха.

І ось у сяючому коштовним камінням, прикрасами з слонової кістки, чудовими килимами палаці зібралися молоді люди: вельможі, купці, воїни, чарівники. Прийшов і юнак, невідомий поет. Досвідчені люди говорили, що вірші його, як музика, прекрасні і, як сонце, сповнені тепла й любові до людей.

Зовні це був звичайний юнак. Не гарний, але й не потворний, не високий на зріст, але й не низький, не силач, але й слабким його не вважали. Одне слово, як багато інших.

Проте серед пишно вбраних людей, що домагалися руки майбутньої королеви, він відрізнявся скромністю свого одягу й простотою в поведженні. Можливо, тому принцеса і звернула на нього увагу.

— Хто ви? — спитала вона.

— Поет! — несміливо відповів юнак і, схвилюваний, вийшов з гурту женихів. Він склав

вірші, присвячені принцесі. Зараз настав слухний момент прочитати їх...

Але принцеса чула й раніше чимало віршів про себе від кращих поетів країни. І, перервавши мову юнака, вона з чарівною усмішкою спитала:

— Чи можете ви подарувати мені корону з діамантів?

Зупинився вражений поет. Слова любові замерли на його вустах.

— Я бідний, принцесо, — мовив поет. — Єдине моє багатство — вірші. Але люди кажуть, що вони прекрасніші, ніж самоцвіти.

Так зідповідати принцесі, бажаючи стати її чоловіком, мабуть, було не слід. Бо одразу ж син найбагатшого в королівстві купця радісно вигукнув:-

— Моя принцесо, дайте час, і на вашій чарівній голівці засяє корона з кращих у світі діамантів!

— До корони, — вела далі принцеса, — не вистачає одного — королівства. Хто з вас здобуде його? Хто бажає зняти до своїх рук владу й могутність?

Купець розгубився, відійшов.

— Але влада поезії вища за королівську владу, — заперечив поет. — Королівська влада підкоряє людей всупереч їх волі, а поезія здобуває прихильників назавжди!

Принцеса лише поблажливо засміялася.

А з гурту женихів вийшов високий, в сяючому сталевому панцирі герцог.

— Я здобуду для вас королівство! — хриплим басом присягнувся він принцесі. — Дайте рік строку!

— І нарешті, — мовила принцеса, — мій чоловік повинен бути людиною незвичайною. Хто зможе перетворити моє кошеня на лютого лева?

— Я можу найлютіше серце зробити добрим, — сказав поет.

Але принцеса недовірливо хитнула головою і знову засміялась.

Тоді вийшов наперед учень чарівника:

— Через рік я покажу вам своє мистецтво: кошеня стане левом!

Почувши непомірні вимоги принцеси, розійшлися інші женихи.

І от купець став накопичувати діаманти, герцог поїхав воювати, учень чарівника з ранку до ночі вдосконалювався у своєму важкому мистецтві...

А поет?

Поет створив чудову пісню про кохання до принцеси серця. Її миттю вивчили всі закохані юнаки королівства і співали, йдучи на побачення.

Принесли ту пісню принцесі. Палкі слова зворушили її. Ніхто так щиро, так ніжно не говорив принцесі про свої почуття. І якийсь малесенький черв'ячок сумніву закрався в її серце...

Через рік знову прийшли в палац купець, герцог і молодий чарівник. Усі вони виконали свої обіцянки.

І принцеса обрала герцога, який поклав до її ніг завойоване королівство.

Незабаром помер старий король, і молода королева стала володаркою держави.

Краса її розквітла. Королеву порівнювали з трояндою, такою ж прекрасною і неприступно колючою.

Але розумні люди говорили, що краса королеви надто дорого коштує народові. Бідні за її правління стали жити ще гірше. На розкішне вбрання королеви й банкету, на війни, які без кінця вів з сусідніми країнами герцог, треба було багато грошей. І королівські служники примушували народ працювати вдень і вночі.

А слава поета зростала й зростала. В піснях своїх він став і чарівником, і сміливим воїном.

Його вірші засяяли багатством незвичайних рим і образів, як діаманти.

Коли поет писав про кохання, він зачаровував усіх музикою слів.

Коли ж говорив про гнобителів народу, вірші його гриміли, як заклична мідь, були гострі, мов меч...

Маленький черв'ячок сумніву, що колись причайвся в серці королеви, виріс і почав свердлити його. Нудно було їй з чоловіком. Ні розумом, ні талантами не відзначався герцог.

Королева порівнювала, і сум оповив її душу...

Поруч — остогидлий герцог, а далеко — поет, чия слава затьмарювала навіть королівську.

Доступне — і бажане.

Набридле — і незвідане.

І королева все з більшим нетерпінням чекала нових пісень поета. Але чомусь у жодній тепер навіть слова не було про її красу.

Поет писав про бідних:

Знов дивується прохожий:

Чом це я змарнів?

Чом не звать мене вельможі

В замки між панів?

І прохожому одвітом
Пісенька моя:
З бідняками всьго світу
Подружився я.

І тоді потай від придворних, переодягнувшись простою служницею, королева прийшла до поета. Вона сказала, що шукає роботи.

Поет упізнав прекрасну королеву одразу, але знаки не дав.

— Я радий тобі, — привітно сказав він. — Я багато пишу, і в хаті мені потрібна допомога. Однак що ти вмієш робити?

«Наказувати!» — мало не вирвалося з уст королеви. Але вона вчасно схаменулася і, збентежена, тихо сказала:

— Не знаю!

Поет замислився.

— Я хотів би дізнатись, добре чи зле серце ти маєш!.. Коли б тобі запропонували створити герб нашої держави, чим би ти прикрасила його: колоском чи мечем!

— Звичайно, мечем! — вигукнула королева.

— Чому? — здивувався поет.

— Маючу колосок, матимеш лише хліб, а маючи меча, — володітимеш світом!

Поет уважно подивився на королеву:

— Ти відповіла майже не роздумуючи... Слухай-но далі: що тобі більше до вподоби — перлина, яка прикрасила корону злого короля, чи піщинка, що колола короля в око, коли той дивився на страту безневинної людини?

— О, звичайно, перлина!

Поет насупив брови:

— Тоді останнє питання. Що може зрівнятися з красою сонця?

— Краса королеви! — усміхнулася облудниця.

— Ні. — сумно сказав поет. — Я думав про красу юні..

Нічого не відповіла королева.

Повернулася і пішла...

Але того ж вечора варта вдерлася в дім поета, схопила його й привела до палацу.

Королева сиділа на троні у золоті і діамантах. Голос її звучав твердо й непохитно:

— Поете! Я наказую тобі забути про брудний народ і складати вірші тільки про красу королеви!

Горда посмішка осяяла обличчя поета:

— Ні, королево. Цьому не бути так само, як смерті не здружитися з життям!

Варта кинула поета у в'язницю. Та вірші лунали ще голосніше:

Королеву нашу грізну
Легко прогнівить.
Не створив про неї пісню —
У тюрмі став жить.
Та не скориться неволі
Волелюбний лев.
І народи скинуть долу
З тронів королів.

І одного разу вночі озбросні бідарі перебили тюремну варту, прийшли до поета і сказали:

— Ходімо з нами на замок королеви!

Бідарі підняли гострі мечі, кинулися в бій з служниками королеви, з горем і злиднями.

А попереду повсталих летіла дзвінка, смілива пісня поета:

Багачам хоч зброя служить,
Та пройма їх жах.
З бідняками ж правда дружить,
Сонце — у серцях.
Не зв'язати пісні крила
І не задушить!
Де у світі тая сила,
Щоб її зломить?

Повсталі штурмом оволоділи замком королеви
і вдерлися у роззолочені зали.

Проте це вже була не казка, а саме життя...

СТАРИЙ МАЕСТРО

Майстер був старий і вельми поважаний. Слава давно вже схилила перед ним свою непокірливу голову, а шанувальники, як вірна сторожа, охороняли визнаного маестро од нечастих докорів сміливців.

Скрипки майстра вважали зразком досконалості. Грати на них прагнули найвидатніші музиканти.

Його порівнювали з гірським орлом, що самотньо й гордо ширяє в чистих небесах високої майстерності. Він і сам був ніби орел — високий, з пронизливим поглядом з-під чорного розліту брів.

Багато людей шукали з ним знайомства. Вчитися в нього бажали тисячі. Але тим, хто прагнув зустрітися з майстром, кожного разу все важче було здійснити своє бажання.

Зростала кількість скрипок, створених великим маестро, зростали й роки його. І коли кількість перейдених років зігнула його так, що він вже ледь витримував їх тягар, майстер зрозумів: наближається його останній день.

І він попрохав найкращих скрипалів прийти до

нього з його скрипками, стати у головах і потішити його чарівними мелодіями.

...Один за одним звучали інструменти. Це були юнацькі скрипки майстра. І кімната наче засяяла сонячними променями, що пронизують вранішній туман у лузі.

А інші скрипки дзвеніли про сонячний полудень і жарку працю, про важкі дороги, вірних і невірних друзів. І народжувалась горда радість скорення неприступної верховини.

Голос найпізніших скрипок майстра був величавий і ясний. Можливо, ледь-ледь уловиме само захоплення було зайве, але кожна нота звучала так підкреслено красиво, мелодійно, що, коли останній звук останньої скрипки завмер десь далеко за розчиненими навстіж у зоряну північ вікнами — музиканти, шанувальники, навіть сам майстер ще довго мовчали, не наважуючись сполохнути зачарування.

Та ось почувся захоплений вигук одного з найвірніших шанувальників:

— О великий маестро! Цим скрипкам, воїстину, немає рівних. Якими передбачливими ви були, відмовившись од учнів. Минуть роки і ніхто вже не почує чар ваших скрипок. Ви єдиний, неповторний, заберете їх таємницю з собою!

«Коли заберу? — похолов великий майстер. — Куди?..»

Хапаючись тремтячими руками за стіну, він став зводитись..

А його діти — його дерев'яні скрипки знову співали. Співали про безсмертя життя, нелегкі його шляхи і гордовиту печаль скорення останньої верховини...

КОРОЛЬ І МУЗИКАНТ

Перед королем стояв музикант.

Король дивився на нього байдуже...

Музикант нетерпляче торкнувся струн своєї старої скрипки.

— А, це ти! — почувся невдоволений голос. Вицвілі очі ковзнули по скрипці і зупинилися...

— Скажи, чи зумів би ти грати без одної струни?

— Чому б не заграти?

— Без двох?

— Кажуть, я непоганий музикант!

— На одній струні?

— Якщо вона вірна мені!

— Без жодної струни?

Музикант замислився...

— Я наказую. Грай!

Музикант гордо скинув голову і простягнув свою скрипку Королю.

ТРАМВАЙ І ЩИГЛИК

Був собі у Києві Трамвай. Не звичайний дзвінкий Трамвай, а гуркітливий.

Він без кінця подорожував за своїм маршрутом — з Подолу через Дніпро аж у Дарницю й назад. А як Гуркітливий Трамвай дзенькав, клацав, бамкав, бив колесами на стиках! Люди злякано тулилися до стін будинків. Домашні господарки миттю зачиняли вікна. Собаки ховалися у підворіття, а кицьки видряпувалися з переляку аж на верхівки дерев. Злізти звідти вони боялися, то ж доводилося викликати пожежників! Ставити до кожного дерева (а ви знаєте, як їх багато у Києві) пожежні драбини й рятувати наполоханих кицьок, які нявчали так, що чути було аж на Батійовій горі.

Всі були страшенно незадоволені, — опріч Трамвая.

— Ану вас, — гуркотів Трамвай. — Мені все одно. Нікому я не потрібен! Цілісінький день їздиш, возиш людей, кому куди треба. А потім всі про мене забувають. Навіть водій іде собі геть, додому. А ти — стій у депо, наморений од цілоденної біганини. А ледь фари заплющиш — знову ганяй туди-сюди...

Одного разу, коли натомлений Гуркітливий

Трамвай забувся у недовгій сні, як раптом прокинувся — щось його лоскотало.

Це був... Це був Щиголь!

Він ладнав із гілочок на першому сидінні, над яким було написано «Місця для дітей»... гніздечко!

Трамвай першої миті аж розгубився з подиву.

— Ти що це надумав? В громадському місці гніздо лаштуєш? Звідки ти взявся?

— А я до вас з Ботанічного саду прилетів! Чув, вам одному не дуже... Якщо ви не заперечуєте, давайте-но дружити!

— Еге ж, коли так... — сказав Трамвай.

— Але, тільки знай, мені подобається їздити з гуком, стукотіти колесами по рейках. Ось таку музику я найбільше люблю, а не пташину!

— Ой-й ой! Ти ж розвалиш мені гніздо! — затурбувався Щиголь. — А я чекаю Щиглиху з яєчком!

«Ну от! — подумав Гуркітливий Трамвай.

— Що я вам усім — гуртожиток?»

Але він не сказав цього вголос. Тим більш, що його новий знайомий раптом так дзвінко заспівав... Він кликав Щиглиху.

І вона не забарилася. Прилетіла саме тоді, коли Трамвай вирушив за своїм маршрутом.

Дивно — того ранку Гуркітливий Трамвай не бамкав колесами по рейках, не верещав на поворотах. Пасажири не сердились один на одного, а тихенько й ввічливо вибачалися, коли хто-небудь кому-небудь зненацька наступав на ногу...

Собаки не тікали у підвороття, кицьки не дряпалися з переляку на дерева, а вікна у місті були відчинені навстіж!

Бо всі слухали.

Адже Щиголь і Щиглиха співали...

Тільки-но Гуркітливий Трамвай рушиє, вони всілися на довгу блискучу трубку під стелею Трамвая, як на жердинку, і почали пісню!

Вони спершу виводили на два голоси «Київські каштани». А коли Трамвай їхав по мосту Патона, заспівали «Київський вальс», а коли помчали до Подолу — «У Києві на Подолі».

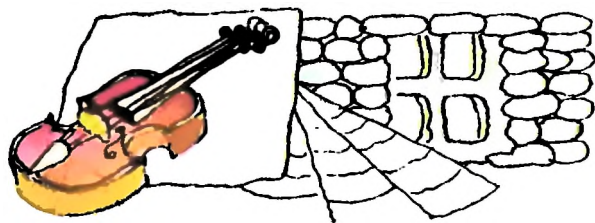
І з того самого ранку вже ніхто не впізнавав нашого Трамвая.

Він ніжно проходив стики, ніколи не вищав на поворотах. Адже відтепер в нього були справжні друзі, які його ніколи не покидали.

Коли ж у гніздечку з'явилися Щиглята, яких чудесних пісень стала виспівувати дружна пташина сім'я! А Трамвай легесенько вистукував їм у такт на стиках.

І вже ніхто в місті не називав той Трамвай Гуркітливим, а лише — Пташиним.

ГОРДА СКРИПКА

То була красива і горда скрипка.

Створив її сивий майстер у полудень свого віку, коли життя поклато ознаки мужності на його чоло звивистими шляхами пошуків істини.

А дісталася його горда Скрипка молодому Господарю, що багато умів, ще більше хотів і думав, що все можна повернути на своє, навіть сонце, — якщо здобуде велику силу.

І у хвилини своїх перемог він брав до рук горду Скрипку і намагався вивчити на ній бравурного маршу. Але з-під тонких струн, що, здавалося, могли б відгукнутися навіть на погляд, якщо він ласкавий, виривалися лише уривчасті гіркі звуки— Скрипка не раділа чужим поразкам.

А коли молодий Господар грав на Скрипці у хвилини, важкі для себе, горда Скрипка хотіла звучати весело, щоб зібрати навколо Господаря друзів. Адже саме справжніх друзів розгубив він у пошуках своєї сили...

І якось Скрипка зірвалася на високій пронизливій ноті — хоч одного друга кликала вона. Вже не Господарю — самій собі шукаючи розради в печалі одиноких струн...

І розгніваний Господар відштовхнув від себе Скрипку:

— Нехай спробує заграти на тобі інший! А я послухаю, чи вийде щось у нього!

І Скрипку, що одиноко лежала на землі, підняв Подорожній, який мандрував у пошуках золотого птаха — мрії.

Він довго милувався її красою, тонкими струнами, що могли відгукнутися навіть на ласкавий погляд; тільки Подорожньому здалося — поклик серця...

І в щирих руках його печально заспівала перша струна, і друга підхопила її ніжність, даруючи свою вдячність третій, а третя зазвучала солов'їно, і радістю забриніла остання струна — і всі навколо заслухалися тією мелодією, навіть щебетливі птахи, навіть сонце у високому небі. І перемоги в ній не відгукувалися болем у серці, бо звершувались вони задля радості всіх, а поразки не видавалися бідною, бо поруч були друзі. І життя ставало ясным і мудрим, далеке — близьким, небачене — зрозумілим...

Та раптом до Скрипки простягнулася впевнена рука Господаря і вирвала її в Подорожнього:

— Тепер я знаю, як грати на ній!.. Її примхливі струни зазвучать для мене лише в день моєї найбільшої перемоги. Ця погордлива Скрипка заспіває тоді так гарно, як ще ніколи й ніхто не чув!..

І Господар відніс свою Скрипку до комори, ку-

ди не зазірало сонце, де не чулося веселого вітру, пташиного щебету, де не було місця серцю Подорожнього, що помандрував собі далі — за мрією, яку в нього ніхто не може забрати.

Кажуть, Скрипка й досі печалиться там, і туго натягнені струни її чекають шукача небаченого, якого вона не може забути.

А Господар гордої Скрипки прямує й прямує до своєї найбільшої перемоги, що підніме його вище будь-якої мрії.

До перемоги, яка чомусь так забарилася...

ЇЖАЧОК І СОЛОВЕЙКО

Коли навесні до лісу з вирію повернувся Соловейко, Їжачок визирнув із своєї нірки під кущем глоду і став чекати сутінків.

А сонечко востаннє пестило промінням ніжно-зелений оксамит лісових верхівок...

І тоді Їжачок почув ніжну трель:

— Тьох-тьох-тьох!

Їжачок склав голочки, заплющив малі свої оченята і слухав, слухав.

А ніжні звуки змінювались дзвінками, жалібні— радісними. Соловейко співав про те, які далекі країни він бачив, але все одно повернувся на рідну землю, до свого лісу, бо чужина — то завжди чужина.

Соловейко не замовкав ані на мить аж до ранку. І Їжачок просидів під кущем теж до ранку, слухаючи лісового співця.

Перед сходом сонця до Соловейка прилетіла подруга, і вони почали мостити гніздо. Скоро там з'явилися зеленуваті яєчка.

Гніздо висіло на куці низько над землею. Про-

те солов'ї не боялися Їжачка. Їм подобалось, як він уночі шарудів торішнім листям, шукаючи жучків собі на вечерю.

Тепер Соловейко виспівував менше, бо народилися малі Солов'ята. А їх треба було годувати, ловити комашок, дрібненьку гусінь.

Та одного дня налетів сильний вітер, гойднув куща, і одне Солов'ятко впало на землю у торішне листя. Ні, воно зовсім не забилося! Йому навіть цікаво було під кущем. Солов'ятко лише дуже здивувалось, чому так хвилюються мама й тато, а особливо, коли поблизу з'явилася велика руда тварина. Солов'яткові ця тварина сподобалась, і воно свиснуло:

— Фі-ід! Ідіть сюди! Які ви гарні! Фі-ід!

Однак, мабуть, ні мамі з татом, ні Їжачкові та тварина не припала до смаку. Бо Солов'ятко помітило, як Їжачок згорнувся колобком, настовбурчив свої голочки і сердито фиркнув:

— Іди звідси геть, хитра Лисице! Я наскрізь проштрикну тебе оцими голками.

— Но-но! — дзявкнула Лисиця. — Радій, що я сита зараз. Бо з'їла б не тільки оце Солов'ятко! Я знаю, в тебе на животі немає голочок. Варто тебе зненацька перевернути лапою на спину...

— Все одно я тебе не боюсь! — скрикнув Їжачок.— І це Солов'ятко не про тебе!

Лисиця скривилася:

— Начувайся, Їжаче! Знай, колись я ще завітаю до вашого лісу!

Солов'ятко зростало на землі. Їжачок склав із сухого листя йому м'якеньку теплу перину. Вони швидко подружилися. Мама й тато приносили Солов'яткові мурашині личинки, а Їжачок

черв'ячків, мама давала поласувати Солов'яткові ягідки, а Їжачок жучків. Їжачок навіть підходити нікому не дозволяв близько до Солов'ятка — ні зайцям, ні білочкам, ані бобрам, щоб випадком хтось не скривдив пташеня.

І вдячне Солов'ятко наспівувало Їжачкові найкращі пісеньки, що почуло від тата. А тато сідав на гілку і пильно слухав:

— Ні, синку, оцю пісеньку треба співати не «Тьох-тьох-тьох, віть-віть-віть, тюрлю!», а «Віть-віть-віть, тьох-тьох-тьох, тюрлю!» Чуєш, так набагато краще!

— Чую, тату, чую! — погоджувалося Солов'ятко і виспівувало для Їжачка пісеньку так гарно, як тільки вміло.

А дні минали, і Солов'ятко навчилося не тільки співати, а й літати.

Та воно не забувало, що то Їжачок врятував його від хитрої Лисиці.

Поблизу куща глоду росла мала сосонка. Солов'яткові вона дуже подобалась.

— Сосонка подібна до тебе! — схвильовано казало воно Їжачкові. — Така ж колюча, але добра й ніжна!

Солов'ятко злітало на сосончину й питало:

— Що заспівати тобі?

Їжачок сідав вигідніше під кущем і казав:

— Я постійний у своїх смаках. Коли твоя ласка, оцю: «Віть-віть-віть, тьох-тьох-тьох!»

Вже вечори похолоднішали, вже зелене листячко поруділо. Солов'їна сім'я пристала до великого пташиного гурту.

— До побачення, Їжачку! — гукнули Солов'ї.

— Ми летимо у вирій, до теплих країн, бо вже скоро зима.

— На ту весну я заспіваю тобі ще кращих пісень! — пообіцяло Солов'ятко.

Непрохана сльозинка скотилася Їжачкові з оченят.

Він ще довго стояв під кущем і махав Солов'ям лапкою, хоч і не бачив їх, бо трошки короткозорий був.

У лісі все холоднішало. Але було якось незвичайно сухо. І найменшого дощика не випало:

— Біда буде, буде біда! — стрекотала Сорока.

Ніхто їй не вірив. Однак лихо прийшло тоді, коли всі нарешті зітхнули: на обрії пливла хмара!

Вона росла. Густішала. Назустріч їй збігалися інші хмари. Чорні.

— Ховайтеся! — скрикнула Сорока. — Буде осіння гроза!

І справді.

Раптом спалахнуло півнеба й гаряча блискавка поцілила в ліс. Запалала вершина старого дуба. Обгоріла гілка впала на суху траву. І вже зажеврили кущі, де зростали влітку малі Солов'ятка.

— Тікайте, тікайте! — кричала Сорока.

Все, що було живого в лісі, побігло, поповзло, полетіло далі від страшного лиха... І Їжачок теж побіг на своїх коротеньких ніжках.

...Коли він повернувся до рідного лісу, то не впізнав навкруг себе нічого. Одні обгорілі стовбури та кущі полишило після себе зле полум'я. Не стало й сосонки, що її так любив Соловейко.

«Все одно я залишуся тут! — сказав сам до себе Їжачок. — Адже коли навесні повернеться моє

Солов'ятко, воно не впізнає свого рідного лісу й полетить собі далі, як я не зустріню його».

Їжачок розкидав чорне хрустке листя од своєї нори, а потім побіг у вибалок — за свіжим, осіннім. Бо нору треба було гарненько прикрити, щоб холод не заходив, сніг не залітав, а навесні вода не затекла.

Коли Їжачок повернувся з листям, що було густо наколите на його голочки, біля нори він побачив Лисицю!

— Ага, — зловтішно сказала Лисиця, — а я вже думала, що не впіймаю тебе. Я зголодніла, і мені не страшні тепер навіть твої колючки-голочки!

Їжачок завмер.

Лисиця могла покотити його, знесиленого, у вибалок, схитрувати якось, щоб він зненацька випростався. І гострі голочки вже не порятовують його... Що тоді станеться із Соловейком? Він же не впізнає свого лісу, того найріднішого місця під згорілим кущем глоду, де він ріс і співав свої пісні! І, бездомний, він полетить собі далі. Хоч би одна-однісінька зелена гілочка залишилася поруч, тоді б Соловейко звив собі гніздечко отут!

А Лисиця занесла пазуристу лапу над Їжачком:

— Ось я тебе зараз...

Тоді Їжачок зібрав усі сили і звелів сам собі:

— Стань-но сосонкою! Хай Соловейко щасливий буде!..

— Що таке? — скрикнула злякана Лисиця. — Це ж сосонка, а не Їжачок! Краще піду я звідси геть, бо це, певно, зачарований ліс!..

І вона назавжди втекла звідси...

А навесні з вирію повернувся Соловейко. Він перелітав з обгорілого куща на кущ і тужно ви-тьохкував:

— Невже це мій рідний ліс? Як гарно тут було торік улітку! А може, це не мій ліс? Полечу далі, бо навіть Іжачка немає, а він би конче мене зустрів!

Соловейко злетів у небо, щоб востаннє глянути на пожарисько, і враз угледів вблизи маленьку зелену сосонку...

Соловейко затьохкав:

— Ні, нікуди я не полечу! Тут жив мій найкращий друг Іжачок! А це ж та сама сосонка, що схожа на нього. Колюча, але ніжна й гарна!

Він спустився під сосонку. І дзьобиком став знімати торішне жовте сухе листя, наколоте на голочки.

Це було те саме листя, котре ніс Іжачок собі до нори...

— Із цього листячка я зів'ю собі гніздечко! — сказав Соловейко.

І коли сонечко востаннє болісно торкнулося промінцями обгорілих стовбурів, ховаючись на спочинок, Соловейко заспівав:

Ой, жив у лісі Іжачок
І нам було так гарно вдвох,
Віть-віть, тьох-тьох!

Мене, малого стільки днів
Він од лисиці боронив —
І спів мій так любив!

Настала чорная пора —
Страшного полум'я гора
Все з'їла. Ой, жура!..

Та ця сосонка, мов у сні,
Нагадує минулі дні,
Веселі і ясні.

Її зелені голочки,
Мов Іжачкові колючки,
Для мене — на роки.

Я в ріднім буду лиш краю
Співати пісеньку мою —
Віть-віть, тьох-тьох, тюрлю!

І навіть почорнілі кущі слухали Соловейка. А від їхніх коренів вигулькували живі зелені пагінчики. І трава зачудовано піднімала гострі стебельця, проштрикуючи сірий попіл.

І Соловейкові здалося, що то не сосонка при-
нишкла, слухаючи його пісеньку, що то сам
Іжачок...

СЛОНЯТКО, ЩО ЛЮБИЛО ТАНЦЮВАТИ

Жило собі в зоопарку Слонятко. Воно мало великі грубі ніжки й маленького хвостика. Про хребет я вже не кажу: він був смішний.

А очі Слоняткові завжди заздро дивились на сусідню огорожу, де жила Страусиха зі своїми Страусенятами — найкраща танцюристка в зоопарку.

Неподалік від зоопарку стояв дім, звідки часто линула гарна музика. І тоді Страусиха казала своїм Страусенятам:

— Нумо до танців! Жвавіше підіймайте ніжки! Вище!

Ой як заздрило Страусенятам Слонятко! Воно ладне було й цукерок зрєктися, аби навчитися й собі так до ладу вимахувати ніжками, легко присідати і обертатись навколо себе.

І вночі, щоб ніхто не бачив, Слонятко стало вчитися танцювати.

Але це не сподобалось лютій мавпі Горилі:

— І чого ти гупаєш своїми ножиськами! — сердилась вона. — Сон мені такий цікавий про африканські джунглі перебив. Танцюєш, як слон!

І Слонятко, тяжко зітхнувши, кинуло танцювати.

Але одного дня воно таки зважилось і попрохало найкращу в зоопарку балерину Страусиху:

— Чи не могли б ви й мене навчити танцювати?

Страусиха прискіпливо оглянула пухкенького Слоника й промовила:

— Стань-но на одну ногу, а другу зігни в коліні.

— А третю ніжку? Що мені з третьою ніжкою робити? — занепокоїлося Слонятко.

— З якою третьою? — розгнівалась Страусиха.

— Ось із цією! — Слонятко підняло третю ніжку. — У мене ж іще одна ніжка є, — боязко зауважило воно, тупцюючи на всіх своїх чотирьох ніжках.

— Ох, — обурилася Страусиха. — До чого тут чотири ноги? Ти тупцюєш, як слон! Он глянь, як танцюють Страусенята!

Слоняткові так було смутно, аж воно ледве не заплакало. Але жоден слон іще ніколи не зрікався того, що намірився зробити. І наше Слонятко теж, хоч і мале було, та вперте. Воно приглянулось, як сторож увечері зачинає за ним велику клітку.

І якось на світанку відчинило хоботом заціпку й нишком вийшло з клітки.

Воно боязко озиралося, щоб часом хто не примітив його, і подалося в той бік, де стояв великий дім із широкими скляними вікнами і звідки завжди лунала музика. Якби Слонятко вміло читати, воно помітило б напис: «Балетна школа».

Слонятко поторсало хоботом ручку на дверях. Не відчиняються...

«Мабуть, ще рано, — зауважило само собі Слонятко, — почекаю в скверикові...»

І коли нарешті почулася музика, воно подалося до будинку. Серце в нього закалатало... Але що це? Слонятко не могло втиснути в двері навіть голови!

Яка невдача! Що ж робити тепер?

Слонятко зазирнуло у велику шибу до кімнати. Там під музику танцювали дівчатка, і кожна трималась довгої жердини вздовж стіни, то присідаючи, то підіймаючи струнки ніжки.

Слонятко й собі стало присідати, по черзі підіймаючи ніжки, йому навіть краще було тут, на вулиці, — вільно, і така гарна музика лунала з-за шиби! Тепер Слонятко роздивилось — чи бачить хоч хтось, як гарно воно танцює!

Справді, неподалік стояли хлоп'ята з портфелями — тільки вони реготали:

— Ой, яке Слоненя!

— Гляньте, воно танцює! Як смішно!

Слонятко дуже-дуже засмутилось і попленталося в зоопарк до своєї клітки. А вночі, коли всі звірі й птахи поснули, воно гірко заплакало.

І потім довго тяжко зітхало й витирало хоботом сльозинки, аж поки не розвиднілось.

А вранці до його клітки підійшов той Чоловік, що був Найголовніший у зоопарку — бо всі його завжди слухалися. Він був не сам, а з Сивим невеличким дядечком у брилі.

Слонятко злякалось. Може, Найголовніший у зоопарку Чоловік вже знає, що вчора воно без дозволу ходило в місто, і гнівається?

А потім вони про щось перемовились, і той, у солом'яному брилі, повів Слонятко за собою.

І поки Слонятко отямилось, вони вже йшли містом, і всі давали їм дорогу — навіть тролейбуси, що були високі й товсті, наче дорослі слони.

«І як воно так сталось? — здивовано думало Слонятко. — Куди ж це ведуть мене?»

Воно не знало, що Сивий Чоловік ще вчора помітив Слонятко з вікна трамвая, коли воно танцювало, і довго розшукував його.

І ось Слонятко побачило величезний будинок — круглий, навіть даху не видно.

Слонятко вільно пройшло у ворота. Там, всередині, за клітками сиділи гривасті леви, смугасті тигри, бурі ведмеді. Вони цікаво й доброзичливо оглядали Слоника і вурчали. То вони так вітали його.

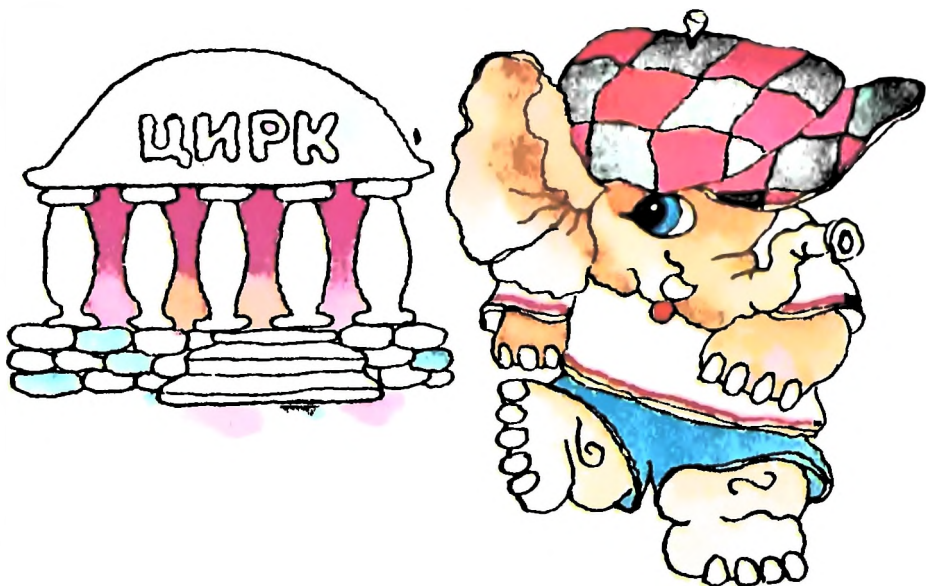
За хвилину Слонятко стояло на круглій площадці, всипаній піском, як африканська пустеля. Площадку огороджувала низенька стінка, а за нею на всі боки, аж під самісіньку стелю, підіймались крісла.

— Ти в цирку. І зараз ми почнемо урок! — сказав той, що привів Слонятко.

І він дав знак музикантам.

— А ти, Слонятку, слухай уважно музику і роби, що я тобі казатиму. Спочатку навчись згинати правильно ніжку і тягнути носочок...

Так наше Слонятко стало жити і вчитись у Сивого Чоловіка. Ой, йому нелегко було, хоч воно й дуже любило танцювати. Сивий учитель якось навіть розсердився на нього. Це було тоді, коли Слонятко навчилося ставати на дві передні ноги, а задніми бовтати високо в повітрі. Слоняткові здалося на радіощах, що воно може й на голув стати. І справді, зробило так!

Але тієї ж миті з таким гуркотом беркицьнулося на спину, що музиканти кинули грати і злякано позбігалися вниз. Ой, як боляче і соромно було Слоняткові, воно навіть очі звести боялося.

— Хто ж це, танцюючи, стає на голову! — вимовляв йому Сивий Чоловік. — Це дуже негарно! Я тебе вчу танців, а не на акробата. Пильнуйся! Адже скоро в нас прем'єра.

Такого слова Слонятко ще ніколи не чуло. І вночі спиталося Смугастого Тигра, що воно означає.

— О! — вражено блимнув Смугастий Тигр жовтими очима. — То ти вже виступатимеш?

І він пояснив:

— Так називається перший виступ.

Він іще хотів щось сказати, але, мабуть, не

зумів, бо тільки незручно якось переступив з лапи на лапу.

Але Слоняткові й не треба було нічого казати, в нього й так серце похололо.

І от настав день прем'єри. Слонятко зазирнуло крізь дірочку у завісі в залу. Вона була повнісінька.

На арену вийшов високий красень у чорному блискучому костюмі і оголосив, що зараз виступатиме незвичайне Слонятко. Слонятко-танцюрист! Світло від прожекторів вдарило Слоняткові в очі. Всюди були люди. Гриміла музика.

І Слонятко розгубилося. Музика грала, а воно на виду у всіх глядачів... стояло!

І тут почувся знайомий лагідний голос:

— Ну ж бо, Слонятку!

Це говорив Сивий Чоловік.

— Слонятку, спокійно. Ліву передню ніжку вперед, правою задньою притупуй!

Сивий Чоловік дав знак музикантам уважно слідкувати за ним.

Слонятко виставило ліву передню ніжку, задньою правою швидко притупило і... заспокоїлося.

Глянуло у зал — зовсім не страшно! Всі навкруги усміхаються. Цілий оркестр грає лише для нього. І тоді Слонятко стало влад притупувати.

Спочатку чотирма ніжками, а потім звелось на дві задні ніжки — і на двох задніх ніжках стало притупувати, а передніми плескало, наче в долоні. А далі як пішло навприсядки!

Всі, хто був у залі, аплодували Слоняткові.

— Який прекрасний танцюрист! — раділи всі кругом.

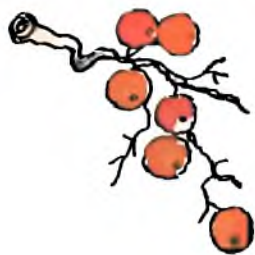
Коли Слонятко скінчило танець і вклонилося, воно помітило в залі тих хлопчиків, що колись сміялися з нього під великим будинком із скляними шибамі. Вони найгучніше аплодували й гукали:

— Браво! Нашому Слоняткові браво! Ти справжній артист!

А Слонятко, вклоняючись, думало:

— Ой, невже це справді так? А що б сказала найкраща балерина — тіточка Страусиха?

ЧОГО СИНИЧКА ПОВЕСЕЛІШАЛА

Рано-вранці Синичка прокинулась на гілці високого ясеня. Подивилася на снігові кучугури, на заячі сліди біля старого пенька. І раптом... дзвінко заспівала.

Заспівала і здивувалася:

— Чого мені весело? Дерев ж іще чорні, зовсім голі, навіть торішнього жовтого листячка нема!

Пташка пурхнула з дупла й полетіла до знайомої горобини, де, вона знала, ще є ягоди. Вночі вітер позбивав їх з гілок, і тепер вони червоними жаринками горіли на снігу.

Синичка наїлася смачних ягідок і знов заспівала... А тоді нагадала, що радіти ще нема чого, і розвела крильцями:

— Чого ж мені весело? Вітер цілу ніч віяв, ягоди позбивав, кучугури під дерева насипав.

Синичка пурхнула на високу берізку, погойдалася на тонких гілочках. І... знов заспівала!

— Чого, чого мені так весело сьогодні? — дивувалася пташка. — Треба спитати когось!

І вона полетіла на лісову галявину, де птахи завжди збиралися обговорити останні лісові новини.

Сьогодні там був справжній пташиний базар.

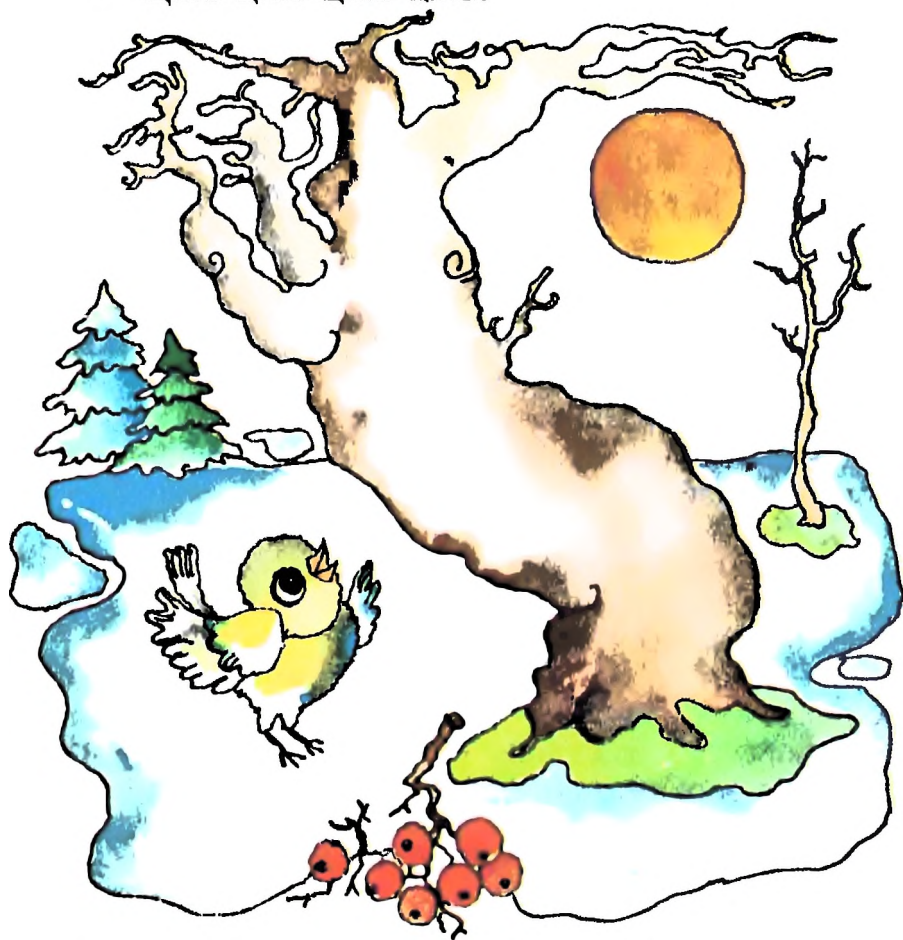
Усі дзвінко щебетали, свистіли, тьохкали й кружляли над чорною смужкою посеред білого снігу.

Наша Синичка глянула на смужку й теж зраділа:

— Тепер я знаю, знаю чого мені весело! Сьогодні сонечко піднялося вище, і народилася чорна таловинка. Я навіть чую, як дзвенить під снігом маленький струмок. Незабаром весна, всюди буде гарно й весело!

І тоді Синичка знялася в небо й заспівала найкращу пісеньку, яку тільки знала:

— Цінь-цінь-цінь-цінь!

ВЕДМЕЖА І ВОВКИ-СІРОМАНЦІ

Ведмежа звали Бурмою.

Любив Бурма медом ласувати, з друзями весело борюкався, по малину ходив.

А пісень ведмежих не співав, казок не слухав, таночків не танцював.

— Чом ти такий? — дивувалися Ведмежата.

— Та не подобається мені наше — ведмеже, — відказував Бурма. — Он у мавп, що за горою живуть, — все краще, таке гучне. А як гарно верещать — вік би слухав:

Ги-ги-ги!
Гам-гам!
Гам-гам-гам!
Ги-ги!

— Але ж ти, Бурмо, не мавпа!

— Ну то й що! Так само по деревах лазити вмію! — опирався Бурма. — Чим бабусині казки-небилиці слухати та наші пісні співати, краще піду до мавп — повчуся!

І подерся Бурма за високу гору — до мавп у прийми.

А навчився, чого хотів, — повернувся до рідного лісу.

— Ходімо гратися! — кличуть його Ведмежата.

Але Бурма й не слухає. Дивно якимось вистрибує. Вхопиться за гілку, на одній лапі розгойдується, з дерева злазити не хоче. А то заверещить зовсім не до діла:

Га-га-га!
Ой ги-ги!
Гам-гам-гам!
Ой га-га!

Найстаріший ведмідь — дідусь Бурмило почув це та й каже:

— Щоб ти, онуку, байдиків не бив, дурно медом не ласував, ось тобі робота. Сьогодні вночі ліс охоронятимеш!

Вдень добряче виспався Бурма, а коли темрява огорнула ліс, заступив на варту.

Саме тієї ночі Вовки-чужинці вирішили до Бурминого рідного лісу завітати, щкоди наробити.

Очі у вовків, мов жовті вогники горять — усе бачать. Помітили вони Бурму, радитись стали:

— Краще, братчики, обійдемо цей ліс стороною. Диви, в них Ведмідь на сторожі, а не якась Лисиця чи Білка...

Бурма почув вовчі розмови. Розхвилювався, хотів зчинити тревогу, та все чисто забув — і як заверещить! Ще й, наче мавпа, витанцьовує:

Дубу-ду —
Ги-ги!
Даба-да —
Га-га!

Вовки послушали уважно те белькотання...

— Гей, та це ж не Ведмідь, а Мавпа на допомогу кличе! Гайда, братчики, погуляємо!

Колоди з бджолами Вовки поперевертали, кущі малинові поламали, великої шкоди ведмежій сім'ї наробили й зникли безкарно, невідомо куди...

Прокинулись уранці звірі. Питаються один одного:

— Хто в лісі цієї ночі вартував?

— Та он же — Бурма!

— Чом ти на сполох не бив? По допомогу не кликав? — розсердився дідусь Бурмило.

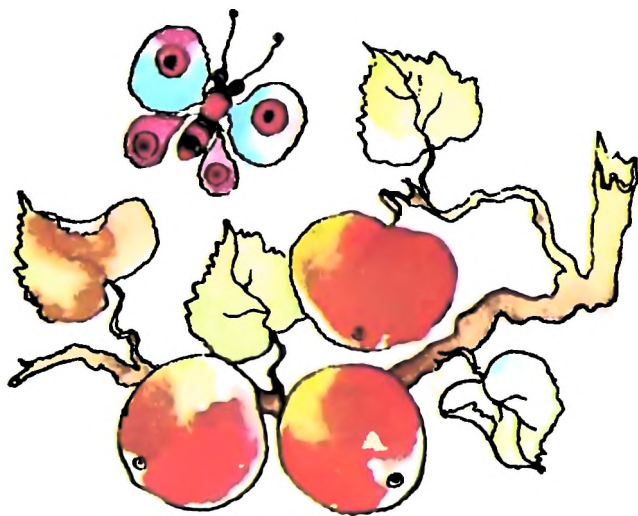
— Та я ж кричав! — каже Бурма. — Ви ж мене не слухали!

Взяв старий Бурмило малого Бурму за вухо:

— Коли біда рідному лісові погрожує, на сполох треба кликати так, щоб кожному зрозуміло було!

Та як тупне ногою:

— Біжи до бабусі, вона зараз малятам-ведмежатам пісні рідні співає, казки розкажує. Та скоріше, поки я ще більш не розсердився!

Зміст

МУЗИЧНА ІСТОРІЯ	3
ЯК СОЛОВЕЙКО ВСКОЧИВ У БІДУ	6
ЗОЛОТА КЛІТКА БУМБОМА	9
МУЗИКАНТИ СОНЦЯ І МІСЯЦЯ	20
ПІСНЯ ГАРЯЧОГО СЕРЦЯ	33
СТАРИЙ МАЕСТРО	41
КОРОЛЬ І МУЗИКАНТ	43
ТРАМВАЙ І ЩИГЛИК	44
ГОРДА СКРИПКА	47
ЇЖАЧОК І СОЛОВЕЙКО	50
СЛОНЯТКО, ЩО ЛЮБИЛО ТАНЦЮВАТИ	58
ЧОГО СИНІЧКА ПОВЕСЕЛІШАЛА	65
ВЕДМЕЖА І ВОВКИ-СІРОМАНЦІ	67

Ярмиш Ю.Ф.
Я75 Їжачок і Соловейко / Худож. П.І.Яресько.- 3-те
вид., доп.- К.: Муз. Україна, 1992.- 72 с. іл.
ISBN 5-88510-157-4

До збірки сучасного українського письменника Юрія Ярмиша увійшли казки з музичною тематикою. Серед них: «Музична історія», «Музиканти Сонця і Місяця», «Пісня гарячого серця», «Старий маестро», «Горда скрипка», «Їжачок і Соловейко» та інші. Призначена для дітей дошкільного і молодшого шкільного віку, а також для бібліотек.

Я 480100000-033 інформ. лист
208 - 92

ББК 84Ук7

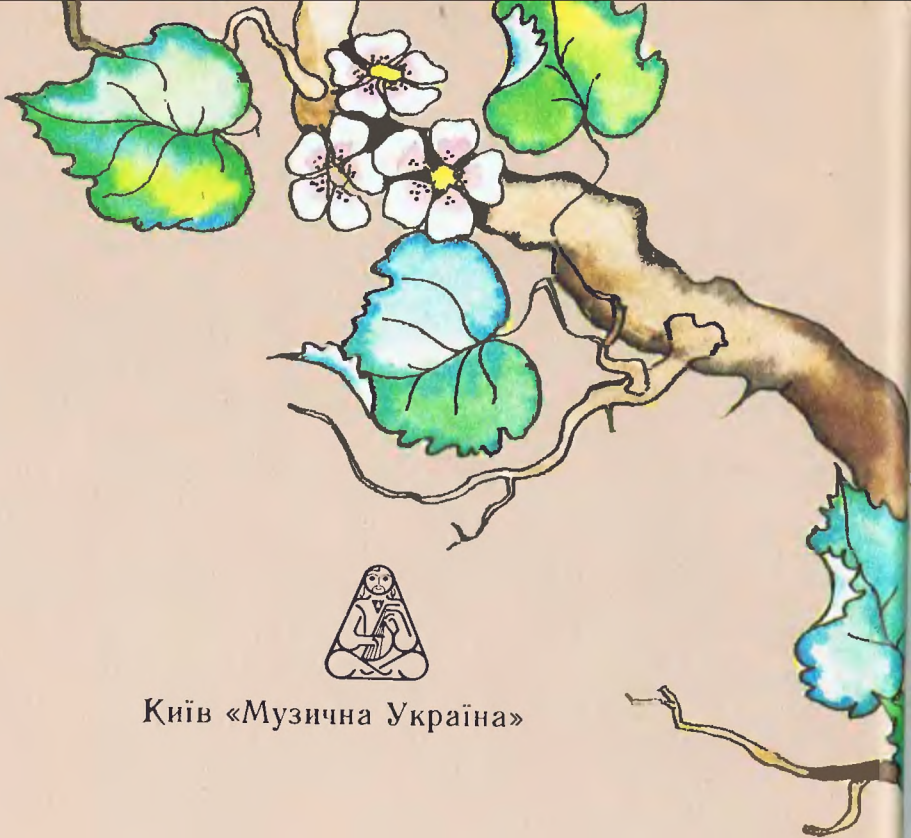
Літературно-художнє видання
Ярмиш Юрій Феодосійович
ЇЖАЧОК І СОЛОВЕЙКО
Казки
3-тє видання
Київ, видавництво «Музична Україна»

Редактор С.В.Жиліпова
Художній редактор В.Г.Котляр
Технічний редактор П.А.Гальчинська

Підписано до друку 21.05.92.Формат 60x84 1/16.
Папір офсетний І. Гарнітура гаймс. Спосіб друку офсетний.
Умов.-друк. арк. 4,19. Умов. фарбовідб. 17,34.
Облік.-вид. арк. 2,72.Замовлення 2-1032

Видавництво «Музична Україна», 252004, Київ, Пушкінська, 32.
Текстові діапозитиви виготовлені у видавництві «Музична Україна».
Київська погна фабрика, 252652, Київ, Фрунзе, 51а.

10-50

Київ «Музична Україна»